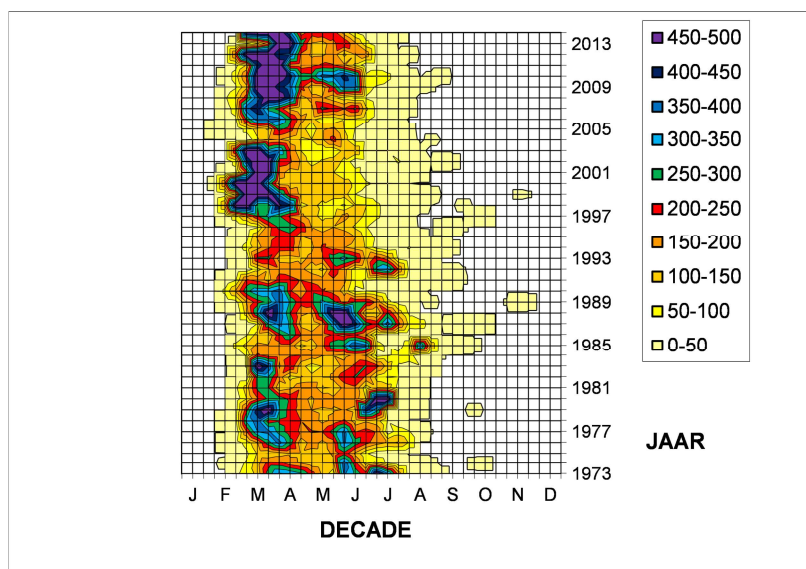

De grutto in de Eempolders, tien jaar later

Jan Mooij

Mijn eerste artikel over de vogels in de Eempolders verscheen in 2005 in De Korhaan. Het ging over de verdwijning van de bonte kraai. Een update over dat artikel kan kort zijn: sindsdien hebben we geen bonte kraai meer waargenomen. Het tweede artikel ging over de grutto. Gelukkig valt hier aanzienlijk meer over te vertellen. De proef met een nummer in kleur van De Korhaan lijkt een mooie aanleiding om wat te vertellen over de ontwikkelingen in de afgelopen tien jaar. Die kleuren openen ook de mogelijkheid om eens met een ander soort grafiek te experimenteren.

Figuur 1 geeft een samenvatting van alle resultaten van de afgelopen 42 jaar. Verticaal staan de jaren aangegeven. Omdat de veertiendaagse tellingen geen constante datum hebben, zijn de decaden horizontaal vermeld. Hierbij is voor de zesde, zestiende en zesentwintigste van iedere maand het gewogen gemiddelde van de dichtstbijzijnde tellingen berekend.

Figuur 1. Samenvatting van alle telresultaten voor de grutto. Tot 1984 zonder de Oostermeent, vanaf dat jaar inclusief de Oostermeent.

We zien dat de grutto in februari aankomt en in de loop van augustus meestal verdwijnt. Opvallend zijn de grote aantallen rond maart, waarbij ook opvalt dat in sommige jaren die aantallen veel lager zijn. Verder komen rond

juni vaak grotere aantallen voor. Uit de figuur valt op te maken, dat er soms ook na augustus nog grutto's voorkomen, maar dat zijn er meestal maar een of twee. Je kunt je in enkele gevallen zelfs afvragen of er wel goed

gedetermineerd is, maar dat is voor de grote lijnen van geen enkel belang.

Als we figuur 1 vergelijken met figuur 2, de totale aantallen per jaar zoals die normaal in deze stukjes worden gegeven, dan zie je dat zeker vanaf 1990 die totale aantallen gedomineerd worden door de vogels in maart. Dit zijn grutto's die zich concentreren in een paar plasjes voordat ze echt gaan broeden. Er zijn waarschijnlijk wel vogels bij die in de Eempolders broeden, maar een deel zal doortrekken om elders te nestelen. Er zijn zelfs mensen die denken dat het voor een deel IJslandse grutto's zijn. In ieder geval geven deze aantallen geen indicatie voor het aantal broedgevallen in de polders. Een aanwijzing hiervoor is ook dat het aantal in maart vanaf 1997 sterk toeneemt, terwijl in de eigenlijke broedtijd de aantallen juist lijken af te nemen.

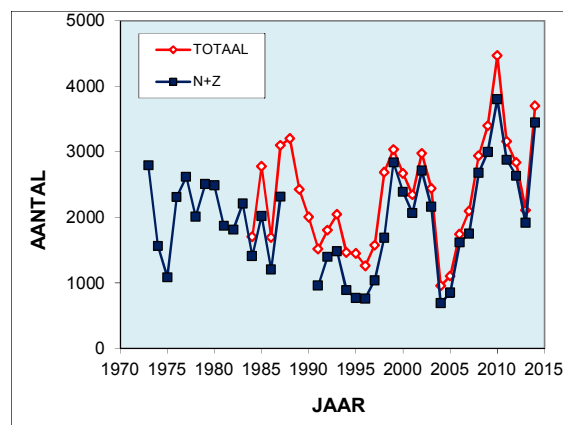
Dat ligt anders bij de aantallen in mei en juni. Grutto's leggen in Nederland hun eieren meestal in april, de eieren komen uit in mei en in juni worden de jongen vliegvlug. Doortrek treedt in die periode nauwelijks meer op. In figuur 1 zien we dat met name in juni de aantallen zeer sterk variëren, maar dat er tussen 1993 en 2003 een periode is dat ze niet meer hoog werden. Uit figuur 3 valt op te maken, dat voor 1990 er in juni duidelijk meer grutto's zijn gezien dan in mei. Daarna zakten de aantallen in beide maanden sterk, maar duidelijk het meest in juni. Vanaf 2005 treedt herstel op, maar de aantallen zijn zeker in juni nog veel lager dan voor 1990. De aantallen in juli dalen vanaf 1990 nog veel sterker, en hier lijkt er geen sprake van herstel te zijn. Figuur 4 geeft de verdeling over het jaar voor de laatste drie periodes van zes jaar. Hier is goed te zien dat de piek rond begin juni (die ook voor 1990 aanwezig was) langzaam weer groter wordt.

De relatief lage aantallen in juni ten opzichte van mei werden in het vorige artikel beschouwd als aanwijzingen dat het broedsucces van de grutto achteruit ging. De piek in juni was daarbij waarschijnlijk een gevolg van het vliegvlug worden van de jonge vogels. Dit lijkt nog steeds een redelijke veronderstelling. Er zijn dus aanwijzingen dat het broedsucces de laatste jaren verbeterd is. Het herstel van de aantallen in mei en juni treedt overigens alleen in telgebied Noord op. Dit maakt aannemelijk dat de verbetering van het broedresultaat samenhangt met de instelling van het weidevogelreservaat in dat telgebied. Uit broedvogelinventarisaties blijkt inderdaad dat het goed gaat met de grutto's in het reservaat. Of het broedsucces voldoende

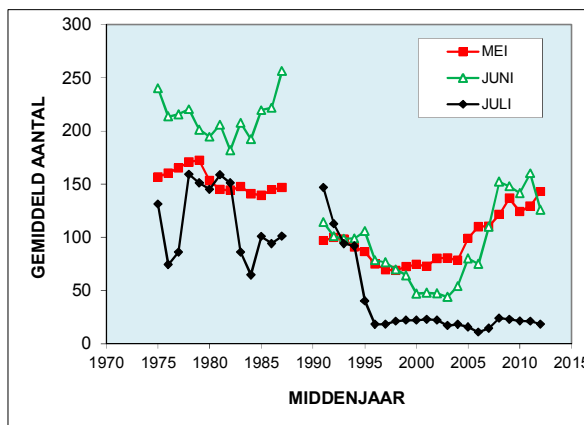
is om de populatie op peil te houden is natuurlijk nog wel een vraag. De verhouding tussen de aantallen in mei en juni ligt nog steeds ongunstiger dan voor 1990. Figuur 1 suggereert dat het broedsucces van jaar op jaar sterk kan verschillen. Waarschijnlijk hangt dit samen met de weersomstandigheden. Ook in de jaren voor 1990 is dit effect trouwens duidelijk.

De sterke achteruitgang in juli wijst er op dat de grutto's of vroeger zijn gaan broeden of dat grutto's die laat broeden hun jongen niet meer vliegvlug krijgen, ook in het reservaat. Waarschijnlijk is het allebei, als laat broedende grutto's geen jongen meer groot krijgen nemen hun aantallen relatief af en zullen ze uiteindelijk verdwijnen. Als ze echt vroeger zijn gaan broeden betekent dat wel dat de verhouding tussen de aantallen in mei en juni ook verandert. Figuur 5 vat de verdeling over het jaar voor de hele duur van het onderzoek samen. Het dal in juni begint in mei en de piek is daarna iets naar voren geschoven. Ook deze grafiek laat zien hoe sterk de aantallen in juli zijn verminderd.

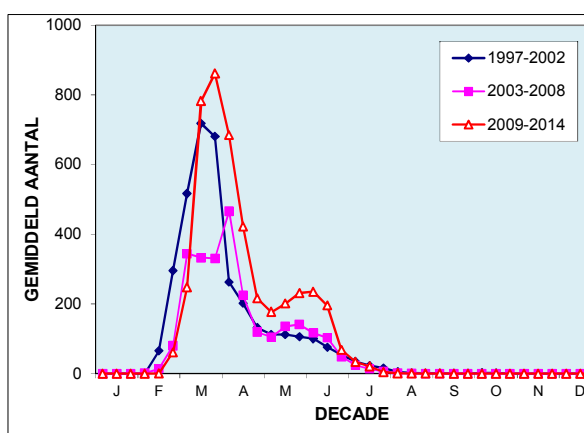
Als we de resultaten voor de grutto van de laatste tien jaar overzien moet de conclusie zijn dat de situatie is verbeterd. Het lijkt er op dat het broedsucces, met name in het weidevogelreservaat, hoger is geworden. De toekomst zal moeten leren of dit broedsucces hoog genoeg is om de populatie in stand te houden. Er zijn dus goede redenen om onze tellingen ook de komende jaren voort te zetten.

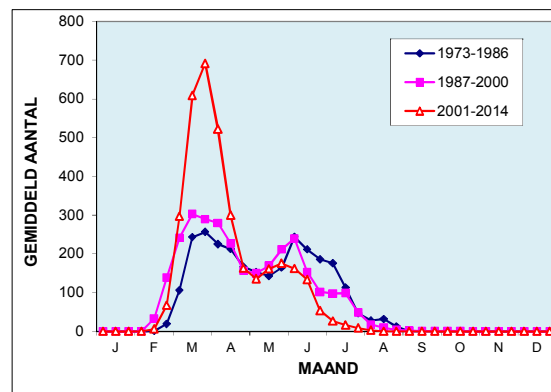
Figuur 2. Totaal aantal getelde grutto's per jaar. De blauwe lijn geeft de aantallen zonder de Oosterveen, de rode lijn de totale aantallen.

Figuur 3. Vijfjarig voortschrijdend gemiddelde voor de gemiddelde aantallen in mei, juni en juli voor de gebieden Noord en Zuid.

Figuur 4. Gemiddeld aantal grutto's per telling voor de drie laatste periodes van zes jaar.

Figuur 5. Gemiddeld aantal grutto's per telling voor de drie periodes van veertien jaar.

Literatuur

Beintema A., O. Moedt, & D. Ellinger 1995. Ecologische Atlas van de Nederlandse Weidevogels. Schuyt en Co, Haarlem

Mooij, J. 2005a. Hoe de Bonte Kraai verdween uit de Eempolders. De Korhaan 39(3): 71-72.

Mooij, J. 2005b. Het voorkomen van de Grutto in de Eempolders. De Korhaan 39(5): 136-138.

Nieuwe uitgaven van de Vogelwerkgroep

Dick Jonkers

Medewerkers aan de onderzoeken krijgen gratis een exemplaar. Publicaties zijn te lenen uit de verenigingsbibliotheek in de Infoschuur. Paul Keuning is daarvan de bibliothecaris. Sinds een aantal jaren wordt van de rapporten een pdf gemaakt, die via de website* te raadplegen zijn.

Rapportage over het Goois tuinvogelonderzoek in 2014

De auteur van dit verslag heeft deze keer gekozen voor een wat andere aanpak, waardoor het kleurige geheel veel aantrekkelijker is geworden. Niet alleen voor de medewerkers aan het onderzoek, maar ook voor andere lezers.

Aan de ekster, merel en roodborst wordt speciaal aandacht geschonken door informatie te geven over het voedsel-en de broedbiotoop, herkenning en gedrag. In tabellen en grafieken worden de waargenomen soorten en hun aantallen vermeld.

Een meerjarig overzicht biedt informatie over de waargenomen soorten en aantallen uit de periode 1992-2013. Deze exercitie wordt voor dezelfde periode herhaald voor de winter, lente, zomer en herfst, met daarbij per jaar het aantal tuinen waarin is geteld.

Leijdekker, E.C.G. 2014. Tuinvogelonderzoek 2013. Uitgave 227. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. 26 blz.

*In 2014 publiceerde Ronald Beskers, de coördinator van het Goois Nestkast Onderzoek het Jaarverslag 2014. Recent verscheen van hem en andere auteurs van NESTKAST, het